

STROKOVNI SVET SDS
ODBOR ZA ZUNANJO POLITIKO

Predvolilni program SDS

I. Razmere na področju zunanje politike

Slovenija je od leta 2008 izgubljala strateški pomen in mednarodni ugled, ki si ga je pridobila z osamosvojitvijo, v obrambni vojni, z mednarodnim priznanjem, z uspešnimi evro-atlanstkimi integracijami in predsedovanju Svetu EU. Obdobje recesije ugleda in spoštovanja Slovenije v svetu je neizogibno povezano z levimi vladami.

Pešala je tudi v notranjem razvoju, v mednarodni skupnosti pa niso ostali neopaženi nekateri strateški diplomatski zasuki. Za zadnja leta naj omenimo le nenadno spremembno kursa v urejanju odnosov s Hrvaško ter »nespodobno« ponudbo, da bi slovenska diplomacija posredovali med EU in Rusko federacijo v zvezi z odpravo sankcij. Nekoč proaktivna in na zahod odprta in usmerjena država se je zaprla, se »spravila na bergle« in postala neprepoznava in nepomembna pri delovanju evropskih institucijah ter Natu.

Negotove razmere v EU, ki jih vzpostavljajo: Brexit, migracije, terorizem, energetska odvisnost, kibernetika ranljivost, ostanki finančne krize itd. zahtevajo od Slovenije samozavestno delovanje v mednarodnem merilu.

Preudarna zunanja politika namenja posebno pozornost občutljivim odnosom s sosedi. Odnose Slovenije z Hrvaško bo zagotovo zaznamovala razsodba Arbitražnega sodišča, ki za Slovenijo ni ugodna. Za to je v precejšnji meri odgovorna tudi slovenska politika. Ve se, kateri del.

Stanje v MZZ je, tako kot v ostalih ministrstvih, metaforično rečeno stanje atrofije. Aparat deluje z vse nižjim tonusom.

Ker ni jasnega strateškega vodenja, jasnih orientacij s politične ravni, ker ni višje ambicije po tem, da bi MZZ znalo razumeti spremembe v mednarodnem okolju in ker politično vodstvo ne definira jasnih priorit, poteka delo na vse nižjih

obratih in je vse bolj tehnično. Ministrstvo vse manj deluje kot povezana celota. Fragmentacija je velika. Komunikacij med posameznimi enotami je vse manj, vse več je zatekanja v oblikovanje vrtičkov, ki nekako predstavljajo zatičišče za osebno delo pred arbitrarnimi odločitvami in vse slabšimi medsebojnimi odnosi ob vse večjem pomanjkanju jasnih, racionalnih strateških usmeritev. Strokovni aparat je vse manj udeležen v strateških razmislekih in je vse bolj odcepljen od procesov oblikovanja politik. Te so predmet arbitrarnih odločitev na politični ravni, vse pogosteje pa so rezultat vplivov iz ozadja.

Tiste strateške smernice, ki de facto obstajajo, se uveljavljajo iz ozadja. Gre za usmeritve, ki izhajajo iz zasebnih in ideoloških interesov. Ti so se izrazito začeli uveljavljati od konca 2008 naprej. Gre za temeljito preorientiranje intenzivnosti stikov in sodelovanja z državami, ki ne spadajo v krog razvitih demokracij in tržnih gospodarstev. Gre za vse tesnejše vezi z državami, ki svojo zunanjepolitično identiteto gradijo na konfliktnem odnosu z Zahodom. V ospredju so pri tem zasebni interesi podjetij, ki izhajajo iz ali pa imajo povezave z »globoko državo« in ki za uveljavljanje svojega interesa uporabljajo državne organe. To je eden izmed vidikov ugrabljanja države in podrejanja javnega interesa zasebnemu ter promocije zasebnega, partikularnega interesa kot nacionalnega interesa. S takšno povezavo med privatnimi interesi ter državno politiko se ustvarja administrativna in politična kultura, ki je izjemno dovzetna za koruptivnost, ki deluje izrazito škodljivo na strokovno, profesionalno integriteto strokovnega uradniškega aparata in ki, zaradi svojega uveljavljanja preko osebnih stikov s političnim vodstvom državnih organov, ustvarja vzporeden proces odločanja - načrtovanja itak ne more biti, saj minister sam ne more načrtovati, on je preprosto samo soočen z interesom in njegov interes je temu interesu ugoditi v obojestransko korist. To pa pospešuje atrofijo aparata in erozijo ter fragmentacijo vseh potrebnih upravnih, strokovnih postopkov načrtovanja in izvajanja politike. Iz ozadja pa se tako uveljavljajo politične usmeritve, ki niso rezultat demokratičnega procesa in ki zato izrivajo formalno veljavne usmeritve, ki so konsitucionalne narave (trojna plebiscitarna odločitev konstitucionalne narave: za samostojnost in vrnitev v Evropo v smislu temeljnih civilizacijskih in političnih vrednot, članstvo v EU, članstvo v NATO).

Tako je vzdušje v ministrstvu takšno, da se ve, da imamo posebne odnose z Rusijo itd., da se ve, da govorimo eno, delamo pa drugo, da to nekako odobravamo, da se o tem na glas ne govori in razpravlja, ker se itak o ničemer

pomembnem ne razpravlja, ampak te usmeritve pridejo nekako iz metapolitičnega ozadja in da ni pametno o tem se preveč kritično spraševati. (Tipična epizoda je bila na začetku drugega mandata vlade Janeza Janše, ko je MZZ nasprotovalo uvrstitvi z beloruskim vodstvom povezanega oligarha, navkljub jasnim razlogom in večinskemu mnenju v EU, za koristi podjetja Riko. Ta epizoda je močno prizadela zunanjepolitični ugled Slovenije v EU.) Strokovna avtonomija in integriteta je zato vse manjša. Svobodno, samostojno in kritično mišljenje je skorajda v celoti odsotno, saj vzdušje anarhije in atrofije ne spodbuja svobode in samostojnosti, odsotnost jasnih meril in vrednot oz. njihova erozija pa vse bolj onemogočajo osnove kritičnega mišljenja. Zato tudi skupinskega dela, pravega skupinskega dela ni. Vsako ministrstvo pa po svoji naravi pomeni organiziran, discipliniran in delujoč organizem povezanih strokovnjakov in uradnikov. Delovati mora kot celota, namesto tega pa se je ministrstvo transformiralo nekako v množstvo nepovezanih, neorganiziranih in dejansko nedelujočih posameznikov. To je vzorec, ki so ga aktivno podpirali skorajda vsi t.i. jugodiplomati in ki se je že recikliral v veliki večini novega, mlajšega osebja, zlasti pa v osebju srednje generacije, ki se je za svojo uveljavitev konformistično prilagodilo temu vzorcu delovanja.

Neformalne, a ključne usmeritve, ki prihajajo iz metapolitičnega ozadja, so poleg prijateljskih, v resnici pa servilno vazalskih odnosov s svetom, ki je v aktivnem konfliktnem stanju z vrednotami Zahoda še intenzivni stiki z državami Zahodnega Balkana. Vzorec in interesi so tu podobni kot v prvem primeru. Le da gre tu za navidez še bolj nedvoumen interes, saj gre vendarle za neposredno soseščino, ki je v procesu evropeizacije, ki je tudi v strateškem interesu Slovenije. Vendar pa je značaj naše politike do tega prostora v nasprotju z učinkovitim uveljavljanjem naših interesov. Prvič: v želji ugajanja in da bi bili na tem območju pripoznani kot igralci v EU, se pustimo izsiljevati in smo prisiljeni ugajati, da zaslužimo njihovo priznanje. To pa pomeni pristajati na njihovo politiko nasproti EU, ki je politika terjavske narave: zaslužimo si postati člani EU, vi pa nas še vedno ne spustite notri; to nam pripada; itak (brezpogojno). Tako radi v pogovoru z njimi kritiziramo EU in njeno počasnost pri širitvi in odsotnost strateškega pristopa in predvsem odsotnost večje količine korenčkov, kritiziramo pa tudi vsako grožnjo EU (ki so izjemno redke) s palico, kadar je neizvajanje zavez že preveč v nebo vpijoče. V EU tudi veliko govorimo o nujnosti širitve, čimprej, vedoč, da te države v resnici še zdaleč niso

pripravljene, ker s svojo politično in administrativno kulturo nikakor še ne spadajo v EU in bi, če bi se v takšnem stanju vključile v danes zelo fragmentirano in vse manj enotno EU, le-to popolnoma ohromile oz. povzročile še večji razcep med severom in jugom ter še večjo kritiko institucij EU s strani državljanov stare Evrope. Torej v resnici smo s takšno politiko nekoristni tako za države Zahodnega Balkana glede zgodovinske in politične nujnosti njihove evropeizacije, za EU glede našega strateškega prispevka k oblikovanju smiselne politike do te regije s ciljem njene učinkovite evropeizacije (glede tega, kakšna je najprimernejša in kakšna bo končna institucionalna oblika te evropeizacije nikakor ne bi smeli biti dogmatični), glede naših interesov pa sploh, saj je na ta način interes ureditve vprašanj nasledstva postal talec želje po ugajanju in po pohvalah, prav tako tudi poslovni interes naših podjetij, ki pa je dostikrat saniran z državnimi garancijami, torej na račun državnega proračuna. To je seveda zelo grob oris naše politike do Zahodnega Balkana, ki ne vključuje mnogih podrobnosti, daje pa razumeti tudi tu veliko izpostavljenost arbitrarnemu odločanju, koruptivnim praksam, instrumentaliziranju državnega aparata za udejanjanje posebnih interesov na račun učinkovitega uveljavljanja javnega interesa in strateškega interesa države.

Naj omenimo še, da je pod sedanjim vodstvom prišlo do načrtnega promoviranja mlajših in ne najodličnejših zaposlenih na vodstvena mesta. Nekakšen generacijski udar, ki pa ga je izvedla ozka skupina uslužbencev srednjih let na najvišjih položajih (in s pedigrejem globoke države) - in si s tem povečala relativno moč, vse to v simbiotičnem dogovoru z ministrom, ki ne želi imeti kakršnihkoli težav z ministrstvom, kakršnih koli vsebinskih kritičnih pogledov, niti kakršnih koli večjih angažmajev in interakcije z ministrstvom. Nekako je ministrstvo na avtopilotu sekretariata ter nekaterih ključnih vsebinskih segmentov (JV Evropa, Rusija, politični direktor). Sekretariat, ki ima pod seboj tehnično-administrativno podporo delovanju strokovnega zunanjepolitičnega aparata se od leta 2008 naprej kadrovsko krepi na račun vsebinskih sektorjev in uvaja vse bolj neživiljenjske notranje birokratske postopke in ustvarja nekakšno stanje arterioskleroze.

Notranje razmere na MZZ vplivajo tudi na delovanje DKP. Zasedba v veleposlaništvih je izrazito slaba. Kvaliteta poročanja na kritični ravni. Veleposlaništva, ki kvalitetno poročajo in dobro izvajajo smiselna navodila lahko dejansko preštejemo na prste ene roke. V trenutni zasedbi

veleposlaniških mest je slika enaka. To pomeni, da ministrstvo v resnici nima dobre orientacije, kaj se bistvenega dogaja po svetu in zakaj se to dogaja. Na delovno moralo izrazito negativno vplivajo imenovanja zunanjih ljudi na veleposlaniška mesta, t.i. politični veleposlaniki.

Če povzamemo, razlogi za poslabšanje vloge in pomena RS v mednarodnem merilu so:

1. Nenačelna drža in spreminjanje temeljnih usmeritev slovenske zunanje politike

Sedenje na dveh stoli in dvoličnost slovenske zunanje politike škodi državi. Slovenska zunanja politika je premalo prozahodna. Vlada zunanje politike ne vodi v skladu z voljo ljudstva, izraženo na referendumih, niti v skladu s ključnimi zunanjepolitičnimi dokumenti RS, kot je Deklaracija o zunanji politiki RS. Najvišji predstavniki države intenzivirajo stike z državami, ki za mednarodno skupnost in predvsem za EU, predstavljajo problem (Iran, Turčija in Rusija).

2. Pasivnost v okviru EU in NATO

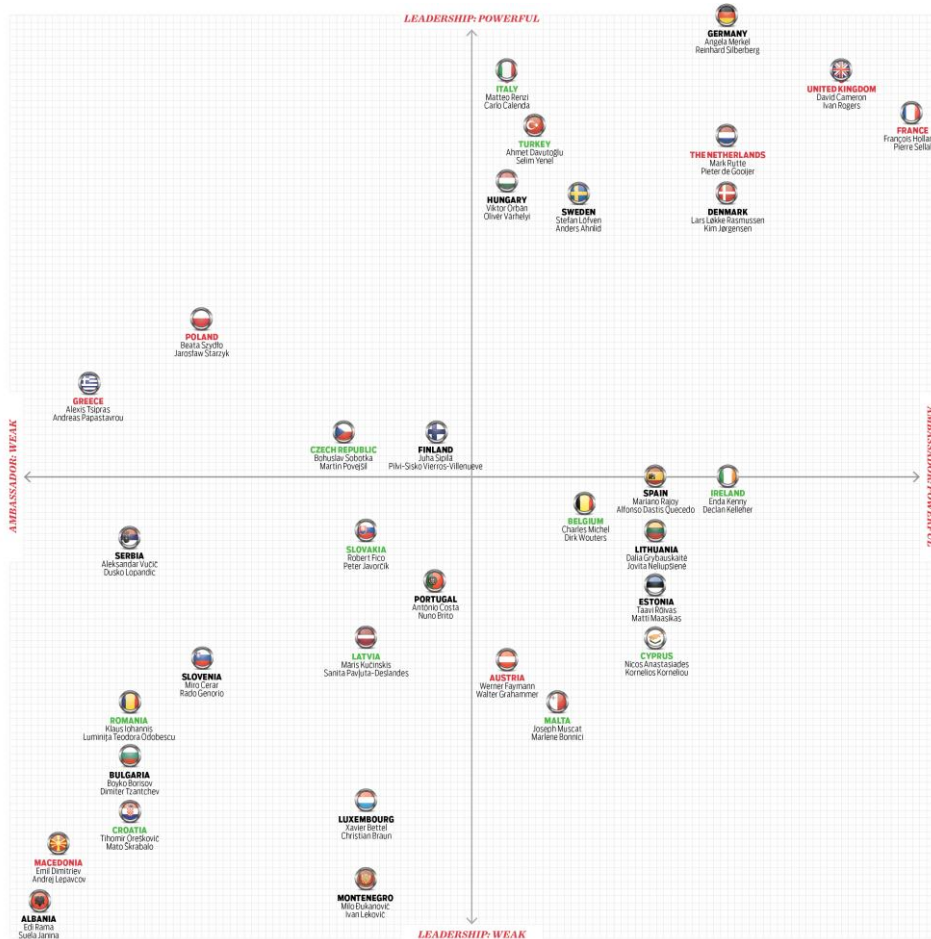
Slovenija je kot vsaka članica Unije vključena v skupne sisteme odločanja na različnih ravneh. Pri tem se ni izkazala za proaktivno, njen vpliv v okviru EU ni zaznan. Negativne ocene dela Slovenije na zunanjem področju (European Council on Foreign Relations - ECFR) zelo jasno kažejo, da je slovenska zunanja politika v globoki krizi. Ker diplomacija in lobiranje v procesih odločanja Evropske unije ne dosega rezultatov je potrebno njene aktivnosti in strategijo na novo definirati.

Slovenija v zvezi Nato postaja vse manj lojalna (sprejetim) obveznostim in zavezam. V času vlade 2004-2008 se je delež za obrambo RS postopoma povečal na poldrugi odstotek BDP, kasneje pa je začel spet hitro padati, tako da je danes pod enim odstotkom BDP. Zaostajamo tudi na področju izpolnjevanja zavez, ki neposredno zadevajo naše obrambne zmogljivosti. Poleg upadanje financiranja obrambnega sistema naše države je velik problem tudi v velikem odstopanju od standardne strukture obrambnih izdatkov.

Z drugimi besedami to pomeni, da iščemo lastno varnost na račun drugih zaveznic, kar je več kot neverodostojno in v današnjih časih precej tvegano postopanje.

Slovenija se tako kot EU ubada s pomembnimi varnostnimi in obrambnimi izzivi kot so terorizem, kibernetška in energetska ogroženost, nezakonite migracije, agresivna politika »izvršenega dejstva« (Rusija), nestabilne razmere v soseščini, zlasti na Balkanu. Takšna situacija zahteva odgovorno in pripadno članico obrambnega zavezništva.

zavezništva.

Slika 1: Vpliv in moč Slovenije v EU

3. Odnosi z Rusijo v času mednarodnih sankcij

Rusko federacijo, ki je sicer stalna članica VS OZN, ima slovenska diplomacija in nasploh slovenska vlada za pomembnega mednarodnega igralca. Zaradi

aneksije ukrajinskega Krima je mednarodna skupnost sprejela sankcije zoper njo. Slovenija, ne samo zunanje ministrstvo, ampak tudi drugi zunanjepolitični dejavniki (Predsednik Republike in Državni zbor) v tem času na široko odpirajo vrata tudi najvišjim predstavnikom Rusije. Več kot očitno je, da želijo najvišji predstavniki zunanjepolitični akterji Slovenije zgraditi in ohraniti »poseben odnos« med Rusijo in Slovenijo kot njeno najtesnejšo zaveznico znotraj EU. Na račun tega pa trpi ugled Slovenije v razvitem zahodnem svetu, oz. tam, kjer se za Slovenijo skrivajo (in ostajajo skrite) priložnosti gospodarskega in siceršnjega sodelovanja.

Nujno potrebno je vzpostaviti večjo verodostojnost Slovenije glede tega. To pa pomeni jasno izraziti ambicijo povrnitve verodostojnosti in izdelati ciljni načrt dvigovanja deleža obrambnih izdatkov in njegove strukture, ki bo zunanjepolitično prepričljiv in katerega bomo v resnici izvajali.

Slovenska zunanja politika se v nasprotju z usmeritvijo EU na vse kriplje trudi, da bi ukinili sankcije proti Rusiji. Celó več, zunanji minister je ponujal celo svoje usluge pri posredovanju med UE in RF. S tem nas naši zunanjepolitični akterji aktivno postavljajo na rob zavezništva in efektivno v skupino tretjih držav.

Ta orientacija je nedvomno škodovala verodostojnosti Slovenije, povzročila nekaj konkretne škode in nobenih koristi. Tu bo potrebna sprememba ravnanja.

4. Kriza odnosov z ZDA

Že ob zadnjem mejnem soočenju z Hrvaško je bilo jasno, da ameriška administracija kaže večjo naklonjeno naši sosedu. ZDA bi morala za Slovenijo pomeniti ključno zaveznico v Natu in eno od najpomembnejših partneric. Vendar dinamika odnosov med državama tega ne odraža. Nasprotno, opazen je padec intenzivnosti medsebojnih stikov (in preusmeritev na vzhod ali bližnji vzhod). Sodelovanje med ZDA in Slovenijo poteka le na tehnični oziroma operativni ravni.

Izdelati bo potrebno načrt izboljšave odnosov, ki bo moral vsebovati dovolj pragmatičnih elementov, da bo vzbudil zanimanje partnerja in s tem omogočil intenziviranje stikov in sodelovanja, ki pa mora prinašati uravnotežene koristi. potrebno bo domiselno, vztrajno, dolgoročno načrtno delo.

5. Neučinkovite aktivnosti RS na Balkanu

Slovenija je izgubila vidno pozicijo, ki jo je imela nekoč pri interpretaciji in pomoči v zagotavljanju evropske perspektive za Zahodni Balkan. V slovenskem nacionalnem interesu je, da od blizu spremlja dogajanje na Balkanu in poskuša nanj vplivati ter voditi dialog z vsemi državami Balkana zavoljo pravih procesov in miru v regiji. Ni čudno, da tudi ECFR negativno ocenjuje našo vlogo na območju jugovzhodne Evrope. Slovenske zunanjepolitične interakcije z regijo zasledujejo bolj osebne in posebne interese in nikakor interesov Slovenije ali EU.

6. (Ne)sodelovanje z Višegrajsko skupino

Slovenija si premalo prizadeva, da bi se aktivneje navezala na Višegrajsko skupino, ki znotraj EU postaja vse močnejši dejavnik. Višegrajska četverica je trenutno najbrž celo najmočnejša skupina držav v EU, kar dokazujejo z rednim uvrščanjem na vrh lestvic vplivnih voditeljev EU. Že v času migrantne krize se je izkazalo, da je tesno sodelovanje s to skupino zagotovilo, da se lahko rešijo tudi najtežja skupna vprašanja, prav tako pa se interesi in vrednotno središče Slovenije velikokrat v celoti skladajo z interesi V4.

7. Slabi odnosi s Hrvaško in neugodna rzsodba Arbitražnega sodišča

Slovenija redno izgublja tožbe na mednarodnih sodiščih. Tudi arbitražno sodišče ni odločilo v prid njenim strateškim interesom, saj je Slovenija ostala brez neposrednega teritorialnega stika z mednarodnimi vodami. Zagotovo je na odločitev tribunala neposredno negativno vplivalo delovanje MZZ: najprej z nesprijemljivimi izjavami zunanjega ministra, ki se je javno hvalil da pozna ugodno rzsodbo sodišča in nato še z afero Drenik-Sekolec, za katero je v celoti odgovorno zunanje ministrstvo. S temi napakami je zunanje ministrstvo ogrozilo vitalne interese Slovenije in zelo verjetno negativno vplivalo na odločitev sodnikov arbitražnega sodišča. Pahorjeva vlada je zaradi lastnih napak, to je opustitve bilateralnega dogovarjanja v času, ko še Hrvaška ni bila članica EU, in zaradi vsebine Arbitražnega sporazuma («junction», nedefiniran izraz »odprto morje«), ki je Tribunal napotil na za Slovenijo neugodno rzsodbo,

ter zaradi sproduciranih afer, povzročila nepopravljivo škodo. Z vidika pravičnosti je Slovenija izgubila na celi črti prav v vseh točkah odločanja.

II. Ukrepi za izboljšanje stanja na področju zunanjih zadev

Področje evropskih politik so deloma notranje zadeve Slovenije. Kljub temu pa evropske zadeve v tem smislu razumemo kot sestavni del zunanjih zadev.

1. Splošne spremembe

Slovenija si mora z novo vlado nemudoma povrniti svoj mednarodni ugled tako, da bo kot članica EU in Nata delovala bolj verodostojno in načelno. Vrniti se mora k temeljnim usmeritvam, ki jo določajo državljani, ustava, zakoni in drugi dokumenti, sprejeti v Državnem zboru. Preusmeritev na vzhod in bližnji vhod v zadnjih letih je bila temeljna strateška napaka, zato jo moramo v temelju odpraviti.

Slovenija mora spet postati proaktivna v delovanju in soustvarjanja politik evropskih institucij in Natu. Okrepiti mora sodelovanje z ZDA tudi na najvišji diplomatski in državniški ravni, tako, kot je bilo to v času prve Janševe vlade 2004-2008. ZDA morajo spet postati najpomembnejša partnerica Slovenije izven EU. Kar se tiče Rusije mora Slovenija jasno in nedvoumno zastopati interese Unije in vztrajati na popolni implementaciji sporazuma Minsk II. Soliranje na tej točki predstavlja dolgoročno oslabitev Slovenije na mednarodnem prizorišču.

Še desetletje nazaj je bila Slovenija vplivna in verodostojna interpretatorka dogajanj na Balkanu. V ZDA in drugod so Slovenijo dolgo časa smatrali za najpomembnejši faktor usmerjanja dialoga in zagotavljanja stabilnosti v regiji. Danes z njeno vlogo pri tem niso zadovoljni niti v Bruslju. Nova vlada mora prevzeti pobudo in odgovornost v tej nemirni regiji.

Višegrajska skupina je izjemno pomembna skupnost držav v teh turbulentnih časih, ki jih živimo v Uniji. Pokazalo se je, da je lahko izjemno učinkovita in vplivna na mnogih področjih, še posebej pri zaježitvi balkanske migracijsko-

begunske poti. Nova vlada bo zato takoj namenila veliko pozornost za povezovanje ali vsaj vključitev v procese odločanja višegrajske četverice.

In nenazadnje, Slovenija bo morala bistveno več vložiti v dobre medsosedske odnose ter dokončno urediti svoje zunanje meje.

2. Konkretni ukrepi za izboljšanje stanja na področju zunanje politike

2.1 Preureditev in preimenovanje ministrstva – povečati vidnost EU zadev

Nekatere države (Hrvati, Francozi in Avstrijci) so že preimenovala svoja ministrstva v Ministrstvo za evropske in zunanje zadeve (MEZZ). Na ministrstvu bi moral prvi državni sekretar koordinirati to področje. Prav tako bi morali okrepiti evropske oddelke na ministrstvih ter na SPBR. V poslovniku vlade je smiselno določiti redno obravnavo evropskih zadev na sejah vlade.

2.2 Nova normativna usmeritev zunanje politike

Potrebno je izdelati in sprejeti novo zunanjepolitično strategijo oziroma s politične ravni podati smernice, ki morajo vsebovati jasne prioritete na podlagi nekaterih ključnih ciljev, vrednot, interesov in načel. Iz njih mora slediti jasna orientacija, implicitno jasen popravek kurza, ne da bi pri tem v čemerkoli eksplicitno prizadeli dostojanstvo kateregakoli zunanjepolitičnega partnerja.

2.3 Preureditev zunanjepolitične infrastrukture

V času finančne krize je prišlo do zaprtja nekaterih DKPjev. Prihranek je bil približno 2 milijona evrov, zunanjepolitična škoda precejšnja. Hkrati je prišlo do zreduciranja števila zaposlenih na DKPjih. Sedaj imamo 39 rezidenčnih DKPjev in enega nerezidenčnega v naši prestolnici - iz Ljubljane pokrivamo Portugalsko.

S tako vitko in tenko mrežo je v resnici težko dobro pokrivati države, v katerih smo prisotni. V mnogih primerljivih državah pa nismo prisotni. V času velikih sprememb v EU in njene fragmentacije se to kaže kot precejšen hendikep pri iskanju zavezništev in utrjevanju skupnih interesov (denimo ni nas na Irskem,

na Švedskem, na Finskem, v baltskih državah, ni nas na Norveškem - vse to pokrivamo sicer iz drugih DKPjev).

DKP mreže ne smemo nekritično zmanjševati. Potreben bo temeljit razmislek o tem, kje vzpostaviti rezidenčno veleposlaništvo, katere dodatne države pa pokriti iz Ljubljane na ravni nerezidenčnega veleposlanika. Pripraviti moramo načrt za postopen odkup nekaterih DKP, saj je to dolgoročno racionalnejše.

2.4 Skrčenje sekretariata, debirokratizacija postopkov

Nujno pa je potrebno sanirati oziroma ponovno zgraditi ministrstvo kot strokovno-administrativno delujočo, povezano celoto.

Ministrstvo je sedaj izrazito hierarhično in birokratsko organizirano. Ima tri hierarhične uradniške ravni: raven generalnega direktorata, raven sektorja, ponekod še raven oddelka in potem najnižjo raven - konkretnega referenta. Večino konkretnega načrtovalnega in izvedbenega dela opravlja vedno posameznik, referent, ki pa je oddaljen svetlobna leta od odločevalske ravni, ni vpet v procese odločanja in načrtovanja, hkrati pa je po definiciji tisti, ki o nekem področju največ ve. Je pristojen, ni pa odgovoren, pristojen znanje neke za katerega pa ni nujno, da ve, kakšno je v razmerju do celote nekega vsebinskega sklopa. Vse manj je medsebojne komunikacije, skupinskega dela, skupnih strateških premislekov.

2.5 Dvigniti kompetenčno raven diplomatov in uradnikov

Vpeljati bo potrebno več meritokracije v kadrovske politiki na MZZ. Potrebna bo kadrovska prenova in izničenje sedaj še odločilnega vpliva jugodiplomatov, ki so na ključne mesta postavili mlade funkcionarje in uradnike, ki delajo po starih vzorcih naprej. Eden od osrednjih ciljev je seveda dvig kakovosti dela slovenskih diplomatov. Zato je potrebno ustanoviti Diplomatsko akademijo kot sestavni del formalnega šolskega sistema (v povezavi z eno od visokošolskih ustanov) ali kot izobraževalno institucijo znotraj MZZ. Dvig kompetenčne sposobnosti diplomatov in uradnikov je mogoče doseči s permanentnim izobraževanjem in usposabljanjem nove generacije slovenskih diplomatov, ki morajo biti opremljeni z diplomatskimi veščinami, jezikovnimi kompetencami, z

obvladovanjem diplomatske prakse; prav tako morajo biti specializirani za posamezna področja. Potrebno je uvesti smiselni, obvezni sistem permanentnega strokovnega izobraževanja uslužbencev MZZ. V ta namen ministrstvo potrebuje strokovno podkovan in sodobno opremljen analitični (študijski) center, ki bi bil povezan z analitičnimi in obveščevalnimi, kakor tudi z akademskimi ustanovami.

Sanacija tega stanja je narediti jasno oceno kvalitete kadrovske setave in s srednjeročnim načrtovanjem kadrovskih prioritet v smislu kakšne profile in koliko jih potrebujemo vzporedno zapirati sistem MZZ s ciljem, da to postane profesionalen, strokoven aparat. Natančno je potrebno ugotoviti potrebe po točno določenih profilih, jih iskati, preizkusiti, zaposliti ali pa izobraziti. Izobraževanje ne sme biti le doma. Ključno za mladega diplomata je, da se izobražuje tudi v tujem okolju, da pridobi znanje iz drugih kulturnih in akademskih okolij in s tem bogati domačo institucionalno zakladnico znanja in izkušenj. Izjemen je primanjkljaj na mednarodnopravnem področju in na področju evropskih zadev.

2.6 Priprave na predsedovanje Svetu EU

Stanje v celotni administraciji je katastrofalno. Naslednje predsedovanje Slovenije Svetu EU bo v drugi polovici 2021. Po začetni evalvaciji organiziranosti, sledenja, pokritosti EU zadev po ministrstvih je slika, ki si jo uradniški vrh MZZ upa dati na glas je: izjemno slabo, bistveno, neprimerno slabša kadrovska in organizacijska ekipiranost kot je to bilo v letu 2004. Po predsedovanju so številne oddelke za EU zadeve po ministrstvih rasformirali, mnogi so poiskali zaposlitev drugje, tudi v Komisiji, prekinila se je kontinuiteta dela, pokrivanja, razumevanja dosjejev... Pred Slovenijo je izjemno naporna naloga ponovno usposobiti administracijo za predsedovanje, v trenutnem stanju predsedovanja ne bi mogli izvesti!

Takoj vzpostaviti centralizirano strukturo za pripravo predsedovanja, prioritarno reševanje kadrovske problematike, ki je izjemna. Če smo leta 2008 potrebovali 315 začasnih zaposlitev, je baje zdaj, po prvih najavah ministrstev, številka bistveno večja - ne da bi to stanje vrednotil pa to kaže na popolno razsutje evropskih zadev v administraciji.

2.7 Razmejitev pristojnosti in boljša koordinacija med MZZ, Uradom PR in DZ

Nekateri obiski v tujini Predsednika republike so bili razsipni, nepotrebni ali celo škodljivi in predvsem v neskladju z zunanje-politično strategijo RS. MZZ mora postati center načrtovanja, koordiniranja in izvajanje slovenske zunanje politike.

2.8 Ukinitvev oddelkov za gospodarsko diplomacijo

Gospodarska diplomacija mora postati prioriteta in redna dejavnost slovenskih diplomatov v tujini. V tem smislu moramo dodatno usposobiti diplomate, po potrebi okrepiti DKP s strokovnjaki iz gospodarstva. Delovanje gospodarske diplomacije mora postati merljivo. Diplomati morajo redno poročati o svojem dosežkih, sklenjenih poslih itd. Diplomacija seveda mora slediti interesom gospodarstva, večinoma pa se mora posvečati varovanju interesov državljanov svoje matične države, njeni promociji na vseh področjih, tudi s t. i. kulturno diplomacijo na področju umetnosti, znanosti, in turizma. Uveljavljanje gospodarske ali kulturne diplomacije še ne zahteva vzpostavitve novih in dragih organizacijskih struktur.

2.9 Sprememba načina imenovanja veleposlanikov

Osrednjo institucionalno odgovornost prenesti na Vlado in Državni zbor. Predsednik Republike naj nima prevelike vloge pri kadrovanju oziroma vzpostavljanju in ohranjanju DK mreže.

2.10 Ukiniti sedanji protokol in ga na novo oblikovati v okviru MZZ

V večini držav deluje en sam protokol, in to v sklopu zunanjega ministrstva, od koder oskrbuje vse ostale državne organe in ustanove.

2.11 Ustanovitev oddelka za boj proti propagandi in hibridnim vojnám

(po vzoru EEAS)

V zadnjih letih je Rusija intenzivirala razpečevanje dezinformacij in politične propagande s katero želi ošibiti oz. uničiti Evropsko unijo. S pomočjo interneta širi laži predvsem v baltskih državah in državah V4 a se uspešno širi po vsej EU z zadnjimi akcijami v Nemčiji, kjer želi vplivati na izid volitev. V Sloveniji je že bilo zaznati aktivnosti ruske propagande npr. pri kampanji proti čezatlantskem prostotrgovinskem sporazumu med Ameriko in EU. Takšno in podobne propagande je potrebno zaznati, jo izpostaviti in propagirane mite razbiti.

2.12 Modernizacija diplomatske službe z uvedbo e-diplomacije

V 21. stoletju so mednarodni odnosi hibridni in jih ni mogoče reševati s klasično diplomacijo, zato je potrebno slovensko diplomacijo in njene diplomate modernizirati. Hibridna diplomacija 21. stoletja je kombinacija tradicionalne medvladne diplomacije in sodobne mrežne diplomacije, ki vključuje strokovnjake iz različnih koncev sveta.

Takoj bomo pričeli z razvijanjem in izvajanjem e-diplomacije. Ministrstvo za zunanje zadeve in diplomate po svetu bomo opremili z virtualnimi prostor za zbiranje internih informacij (Diplopedia), javno komuniciranje in prostorom kjer bodo podajali svoje ideje o izboljšanju učinkovitosti diplomatske službe. Če bi MZZ resnično vedelo, kaj vse MZZ ve, bi bilo vsaj trikrat bolj učinkovito. Moderen diplomat je lahko povezan (mreženje), dosleden (izvajanje strategije zunanje politike) in skladen (obvladovanje zapletenosti medsebojnih odnosov med področji mednarodnih politik) le z uporabo orodij e-diplomacije.

Spletne strani so postale prvi stik javnosti z veleposlaništvu po svetu, zato bomo spletno stran MZZ in veleposlaništev modernizirali v interaktivno spletišče, na katerem bodo uporabniki lahko rešili večino zahtev. V državah kjer Slovenija nima svojih predstavništev pa bomo odprli interaktivna virtualna veleposlaništva, ki bodo skrbela za stike in promocijo Slovenije v teh državah. Naša diplomacija bo odprta in dostopna, zato bodo vsa naša veleposlaništva in veleposlaniki bili aktivni in za vprašanja dostopni tudi na družbenih omrežjih.

In nenazadnje, ustvarili bomo spletni think-tank zunanje politike, ki bo s pridobivanjem idej množice poskušal najti in predlagati najboljše inovativne strategije slovenske zunanje politike.

III. Zaključek

Slovenska diplomacija se mora aktivneje vključiti v zunanjo službo EU. V prihodnje bo to vplivalo na postopno preureditev diplomatske mreže RS v smeri njene racionalizacije, predvsem ko gre za število predstavništev oz. diplomatov ter v smislu efektivizacije slovenske diplomacije.

V interpelaciji proti vladi smo lani zapisali, da se je Slovenija za aktivno zahodno umestitev odločila na samem začetku svoje državnosti. To dejstvo je dobilo tudi najširšo demokratično upravičenje v treh »konstitutivnih ukazih« slovenskega naroda in državljanov: na plebiscitu ter na referendumskih odločitvah za vstop v EU in NATO. Tudi zakonodajno-ustavni okvir je glede evro-atlantske umeščenosti Slovenije, ki zagotavlja mir, svobodo in demokracijo, popolnoma jasn. Od teh splošnih določnosti slovenske zunanja politika ne bi smela nikoli odstopati.

Slovenija torej potrebuje spremembo zunanje-politične usmeritve, in sicer nazaj k utrjevanju zaupanja in lojalnosti vrednotam, usmeritvam, zavezam, ki izhajajo iz odločitve za članstvo v EU, NATO in nasploh k demokratični zahodni svet in njegove temeljne institucije, ki temeljijo ne le na jasnih skupnih ciljih, ampak tudi na skupnih vrednotah.

Evropa se sedaj nahaja nekako na križišču nerešenih kriz: ekonomska in monetarna unija še ni dokončana in je v procesu počasnega utrjevanja, ki naj bi jo naredil robustnejšo pri soočanju s krizami, Brexit, Grški problem ni rešen in k vsemu temu je treba dodati še terorizem in migracijsko krizo. Čutimo lahko, kako fragmentacija narašča, kako prihaja do vedno večjih razlik, kako je vse težje iskati skupne poglede, kaj šele rešitve in jih potem tudi udejanjati. V taki situaciji so majhne članice EU nenadoma močno ranljive.

Vodenje zunanje politike v demokratični družbi predpostavlja tudi permanentno komunikacijo z javnostjo v smislu predstavljanja in pojasnjevanja izzivov, predlaganja usmeritev in oblikovanja javnega mnenja glede ključnih stvari.

Skratka, skrajni čas je za inovativne spremembe v organizaciji, vodstveni strukturi, v načinu dela, v odnosih, ki bodo privedli do tega, da MEZZ postane inštrument odličnosti.